

(Ф 03.02. – 1/0)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра соціології та політології

УЗГОДЖЕНО

Декан

Н. Ладогубець

«04» 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

 А. Чолухін

«04» 2022 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Теорія і практика демократії»

Освітньо-професійна програма: «Політологія»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 052 Політологія

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	4	120 / 4	17	34	–	69	ДЗ – 4с	–	Екзамен 4 с.

Індекс: НБ-8-052/21-2.1.16

СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022

Робочу програму навчальної дисципліни «Теорія і практика демократії» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Політологія», навчального та робочого навчального планів № НБ-8-052/21, № РБ-8-052/21, підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив:

доцент кафедри соціології та політології

 Гладких В.В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Політологія», спеціальності 052 «Політологія» – кафедри соціології та політології, протокол № 1 від 14.01 2022 р.

Гарант освітньо-професійної програми Штепа С.О.

Завідувачка кафедри Хомерікі О.А.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № 1 від «14» 01 2022 р.

Голова НМРР Кокарева А.М.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1 Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.....	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	5
2.3. Тематичний план	7
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН)	8
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	8
3.1. Методи навчання	8
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	9
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	9
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	9

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Теорія і практика демократії» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.3. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце навчальної дисципліни. Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з політології і входить до циклу професійної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Політологія».

Метою викладання дисципліни поглиблення й узагальнення здобувачами освіти знань з теорії демократії, актуальних проблем становлення і розвитку демократії в світі, творче осмислення демократичних трансформаційних процесів в умовах становлення сучасної української держави.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- розкриття сутності демократії та демократичних інститутів у політико-історичному аспекті;
- визначення принципів і цінностей демократії, передумов її становлення в сучасному світі;
- розкриття особливостей формування та розвитку демократичних інститутів, процесів, процедур;
- ознайомлення з основними цінностями демократії та моделями демократичного розвитку;
- характеристика змісту діяльності основних демократичних інститутів, їх ролі і місця в розвитку держави;
- аналіз історико-культурних і соціально-політичних традицій розвитку демократії у світі та Україні.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

Розуміти сучасне значення та основні теоретичні моделі демократії; природу виникнення сучасних концепцій демократії. Вміти визначати особливості різних форм демократії, особливості демократичних форм державного правління.

Аналізувати особливості демократичного політичного режиму та давати характеристику сучасним світовим тенденціям демократичного транзиту.

Вміти узагальнювати зарубіжний досвід впровадження політики рівних прав і можливостей як основи паритетної демократії.

Знати політико-правові основи сучасної демократії в Україні.

Використовувати понятійно-категоріальний апарат політичної науки

для вирішення професійних проблем.

Підсумкові результати навчання: (далі ПРН)

ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

ПРН18. Здійснювати порівняльний аналіз різних політичних систем, співставлення різних політичних явищ (політичних режимів, типів політичних культур) з точки зору оцінки тенденцій їх розвитку, функціонування, типології, виявлення закономірностей.

ПРН21. Виявляти природу внутрішньополітичних та міжнародних деструктивних факторів впливу на стійкість політичних систем.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен набути таких **компетентностей**:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетенції (далі – ФК).

ФК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ФК3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

ФК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

1.4 Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Теорія і практика демократії» базується на знаннях з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Політичні основи держави», «Теорія політики», «Політика і права людини», «Історія політичних вчень», «Історія політичної думки України», «Політичні еліти та лідерство» та є базою для вивчення таких дисциплін, як «Етнополітологія», «Політична культура та ідеології», «Політичний аналіз та прогнозування».

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме: навчального модуля №1 «Сутність та виміри демократії», який є логічно завершеною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.

Інтегровані вимоги модуля №1: знати і розуміти поняття демократії та демократичних інституцій в історичному значенні; вміти висвітлювати сучасне розуміння демократії як головної цінності суспільства в умовах трансформації та суспільно-політичних змін; знати сутність демократичного управління в системі публічного врядування; теорії демократичного транзиту; аналізувати головні чинники забезпечення та реалізації прав та свобод громадян, які зафіксовані у міжнародних та в нормативних актах України.

Модуль №1 «Сутність та виміри демократії»

Тема 1.1. Поняття, ознаки, сутність та зміст демократії

Виникнення і зміст демократії. Аспекти та різновиди демократії. Вихідна інтуїція демократії. Багатоманітність спроб визначення демократії та природа цього явища. Недоліки та межі демократії. Ідеали та принципи демократії. Основні цінності демократії.

Тема 1.2. Виникнення та історичні етапи розвитку демократії

Виникнення та функціонування афінської демократії. Характерні риси античної полісної демократії. Демократія класичного лібералізму: переваги та недоліки.

Ідеї конституціоналізму і парламентаризму. Колективістська демократія. Становлення сучасної плюралістичної демократії.

Тема 1.3. Сучасні концепції демократії та їх практична реалізація

Ідеологічні моделі демократії. Партиципаторна демократія Елітарна модель демократії.

Економічні теорії демократії.

Концепції плюралістичної демократії.

Моделі електронної демократії. Моделі «рефлексуючої» та делегативної демократії.

Тема 1.4. Громадянськість та демократія

Визначення громадянськості. Обов'язки громадян в умовах демократії. Переваги громадської участі. Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю. Громадянська культура. Концепції громадянськості за Джоелом Вестхаймером та Йозефом Кагне. Форми громадської участі.

Громадська участь в Україні: історія та сучасний стан. Активність громадян та ефективність громадської участі в Україні.

Тема 1.5. Система демократії в Україні

Законодавча, виконавча та судова влада в Україні, Президент України. Підзвітність влади. Демократичне врядування. Система стримувань і противаг.

Демократія і громадянська участь в Україні. Демократичний транзит України.

Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні.

Сучасний стан соціально-економічного розвитку України. Оцінка ефективності виконання державою своїх функцій.

Тема 1.6. Вибори як інститут демократії

Типи виборчих систем. Суб'єкти виборчого процесу.

Форми політичної участі. Чинники та критерії демократичності виборчого процесу. Виборчі кампанії в сучасній Україні.

Організаційні засади партійної діяльності. Соціальна база і впливовість партій. Формування багатопартійності в Україні.

Сучасна партійно-політична система України та перспективи її розвитку.

Тема 1.7. Інституційні механізми запровадження демократії

Міжнародні інститути. ООН та її структурні підрозділи.

Неурядові міжнародні організації. Регіональні (європейські) інститути: Рада Європи, ОБСЄ.

Національний інституційний механізм впровадження сучасної моделі демократії та його складові.

Тема 1.8. Сучасні технології демократичного реформування

Поширення і якість демократії в сучасному світі. Загрози та виклики сучасній демократії. Принципи та основні цілі проведення реформ у демократичному суспільстві.

Консолідовані, проміжні та псевдодемократії.

Поняття, чинники та соціально-політичні наслідки глобалізації.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Семінар. Заняття	СРС	Усього	Лекції	Семінар. Заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Сутність та виміри демократії»									
4 семестр									
1.1	Поняття, ознаки, сутність та зміст демократії	8	2	2	4				
1.2	Демократія як суспільне явище	6	-	2	4				

1.3	Виникнення та історичні етапи розвитку демократії	8	2	2	4				
1.4	Історичні передумови та витоки сучасної демократії	6	-	2	4				
1.5	Сучасні концепції демократії та їх практична реалізація	8	2	2	4				
1.6	Світові моделі демократичного устрою	6	-	2	4				
1.7	Громадянськість та демократія	8	2	2	4				
1.8	Громадянське суспільство і демократія	5	-	2	3				
1.9	Система демократії в Україні	8	2	2	4				
1.10	Генезис демократії в історії України	5	-	2	3				
1.11	Вибори як інститут демократії	8	2	2	4				
1.12	Демократизм системи урядування. Місцеве самоврядування в контексті сучасної демократії.	5	-	2	3				
1.13	Інституційні механізми запровадження демократії	8	2	2	4				
1.14	Теорія і практика сучасних трансформацій до демократії	5	-	2	3				
1.15	Сучасні технології демократичного реформування	8	2	2	4				
1.16	Демократія в глобальному контексті	7	1	2	4				
1.17	Модульна контрольна робота №1	3	-	2	1				
1.18	Домашнє завдання	8	-	-	8				
Усього за модулем №1		120	17	34	69				
Усього за навчальною дисципліною		120	17	34	69				

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН)

Контрольна робота виконується в четвертому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмій студентів і є важливим етапом у засвоєнні навчального матеріалу.

Мета контрольної роботи полягає в оволодінні знаннями та навичками обробки та аналізу соціологічних даних. Студенти повинні вміти обґрунтовувати вибір об'єкту, предмету, мети та завдань; здійснювати аналітичну операціоналізацію рис об'єкту дослідження; висувати гіпотези, змістовно інтерпретувати результати дослідження.

Виконання, оформлення та захист контрольної роботи здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання контрольної роботи, - 8 годин самостійної роботи.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу навчального матеріалу;
- репродуктивний метод;
- дослідницький метод.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, опрацюванні практичних занять, самостійному вирішенні навчальних задач, написанні есе та підготовці презентації, а також роботі з навчальною та науковою літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Гелд Д. Демократія та глобальний устрій / Дейвід Гелд ; пер. О. Юдін, О. Межевкіна ; відп. ред. О. Юдін. – К. : Port-Royal, 2005. – 358 с.

3.2.2. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації. – К.: ППС, 2007 – 436 с.

3.2.3. Основи демократії: Навч. посібник / За ред. А. Колодій. – К.: вид-во «Ай Бі», 2002. – 684 с.

3.2.4. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. – Київ, 2016. – 170 с.

3.2.5. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика) / О. В. Скрипнюк. – К. : Логос, 2006. – 368 с.

3.2.6. Хімченко О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства : навч. посібник / О. Г. Хімченко. – К.: Професіонал, 2006. – 208 с.

3.2.7. Цветков В. В. Демократія і державне управління: теорія, методологія, практика: монографія / В. В. Цветков ; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Юридична думка, 2007. – 336 с.

3.2.8. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 348 с.

3.2.9. Загальна теорія держави і права/ За ред. В. В. Копейчикова. — Київ: Юрінком Інтер, 2020. — 348 с.

3.2.10. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.) URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

3.2.11. Скакун О.Ф. Теорія права і держави. — Київ: Алерта, 2021. — 528 с.

3.2.12. Тетарчук І.В. Теорія держави і права. — Київ: ЦУЛ, 2020. — 184 с.

3.2.13. Трофанчук Г. І. Історія держави та права України. — Київ: Юрінком Інтер, 2019. — 568 с.

3.2.14. Трофанчук Г. І. Історія держави та права зарубіжних країн. — Київ: Юрінком Інтер, 2019. — 448 с.

3.2.15. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. — 500 с.

Допоміжна література

3.2.16. Бортніков В. І. Політична участь і демократія: українські реалії : монографія / В. І. Бортніков ; Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк : Вежа, 2007. — 524 с.

3.2.17. Ворона В. Місцеве самоврядування і політичні партії в Україні: [монографія] / В. Ворона. — Х. : Магістр, 2008. — 184 с.

3.2.18. Держава і політика: посібник / за наук.ред.д.держ.упр О. В. Радченка, [автори-упоряд. М. Д. Городок, А. В. Карташов, О. В. Радченко та ін.]; Міжнародний республіканський інститут. — К.: IRI, 2016. — 372 с.

3.2.19. Лук'янов Д. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання) : [монографія] / Д. Лук'янов. — Х. : Право, 2007. — 320 с.

3.2.20. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні : навч. посібник / [Ф. М. Рудич, Р. В. Балабан, Ю. С. Ганжуров та ін.] — К. : Либідь, 2008. — 440 с.

3.2.21. Публічний діалог в системі політичної культури демократичного суспільства : монографія / О. М. Крутій, О. В. Радченко. — Х.: Вид-во АДНДУ, 2015. — 320 с.

3.2.22. Чигирин Ю. Політична ідеологія: минуле, сучасне, майбутнє. Текст лекцій / Ю. Чигирин. — К.: Фонд політичних стратегій ім. Джона Кеннеді, 2004. — 48 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Вся база «Загальне законодавство» Верховної Ради України. Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua

3.3.2. Офіційний сайт Президента України. Режим доступу: <https://www.president.gov.ua>

3.3.3 Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу: www.kmu.gov.ua

3.3.4 Офіційний сайт уповноваженого з прав людини в Україні. Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua>

3.3.5. Сайт Центра Разумкова. Режим доступу: <http://razumkov.org.ua>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів
	Денна форма навчання
	4 семестр
Модуль № 1 «Сутність та виміри демократії»	
Відповідь на практичному занятті (5 б. х 4)	20
Написання есе (5 б. х 1)	5
Підготовка презентації (15 б. х 1)	15
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	<i>42 бали</i>
Виконання модульної контрольної роботи №1	15
Оцінювання домашнього завдання	15
Екзамен	20
Усього за дисципліною	100

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховують студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.5. Сума підсумкової семестрової модульної та **екзаменаційної** рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 4).

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	03.02	04.02.22	Редоренко С.А.	<i>[Signature]</i>	

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності
1.	Голова Н.О.	09.02.24	<i>[Signature]</i>	Дієво згідно з планом №39.

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміни	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

Додаток 3

Відповідність оцінок у балах оцінкам за національною шкалою
(рекомендовані значення)

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	
3	4	5	6	7	8	9	9-10	10-11	12-13	13-14	14-15	Відмінно
2,5	3	4	5	6	6-7	7-8	8	9	10-11	11-12	12-13	Добре
2	2,5	3	4	4-5	5	6	6-7	7-8	8-9	9-10	9-11	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
15-16	16-17	17-18	17-19	18-20	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	Відмінно
12-14	13-15	14-16	15-16	15-17	16-18	17-19	18-20	18-21	19-22	20-23	20-24	Добре
10-11	10-12	11-13	12-14	12-14	13-15	13-16	14-17	15-17	15-18	16-19	16-19	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
26-28	26-29	27-30	28-31	29-32	30-33	31-34	32-35	33-36	34-37	34-38	35-39	Відмінно
21-25	22-25	23-26	23-27	24-28	25-29	26-30	27-31	27-32	28-33	29-33	29-34	Добре
17-20	18-21	18-22	19-22	19-23	20-24	20-25	21-26	22-26	22-27	23-28	24-28	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	
36-40	37-41	38-42	39-43	40-44	41-45	42-46	43-47	43-48	44-49	45-50	46-51	Відмінно
30-35	31-36	32-37	32-38	33-39	34-40	35-41	35-42	36-42	37-43	38-44	38-45	Добре
24-29	25-30	25-31	26-31	27-32	27-33	28-34	28-34	29-35	30-36	30-37	31-37	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	
47-52	48-53	49-54	50-55	51-56	51-57	52-58	53-59	54-60	55-61	56-62	57-63	Відмінно
39-46	40-47	41-48	41-49	42-50	43-50	44-51	44-52	45-53	46-54	47-55	47-56	Добре
31-38	32-39	32-40	33-40	34-41	34-42	35-43	36-43	36-44	37-45	37-46	38-46	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
58-64	59-65	60-66	60-67	61-68	62-69	63-70	64-71	65-72	66-73	67-74	68-75	Відмінно
48-57	49-58	50-59	50-59	51-60	52-61	53-62	53-63	54-64	55-65	56-66	56-67	Добре
38-47	39-48	40-49	40-49	41-50	41-51	42-52	43-52	43-53	44-54	44-55	45-55	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	
68-76	69-77	70-78	71-79	72-80	73-81	74-82	75-83	76-84	77-85	77-86	78-87	Відмінно
57-67	58-68	59-69	59-70	60-71	61-72	62-73	62-74	63-75	64-76	65-76	65-77	Добре
46-56	46-57	47-58	47-58	48-59	49-60	49-61	50-61	50-62	51-63	52-64	52-64	Задовільно

Додаток 4

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)